

Q. D. B. V.

Quid expediat
IMPERIO?

PRAESIDE
CONRADOSAMVELE
SCHVRZFLEISCHIO,

RESPONDET
IOAN. BERINGIVS,
Gryphisvv.Pomer.

A. cl3 l3c LXXII. EID. DEC.

CVM PRIVILEGIO SEREN. EL. SAXON.

Disputatio XLIX.

LIP SIAE, Apud NICOLAVM SCIPIONEM,
cl3 l3c XCIIX.

I.

vae hominum, eadem superiorum sunt vices. Hic florent, illic senescunt, alibi extinguuntur.

II. Romanum illud Vetus ante oculos est. Crevit in Augusto, sterit in Traiano, cessavit in Augustulo.

III. Ita omnia eunt in orbem. Nascuntur Imperatores, et pereunt: oriuntur imperia et desinunt. Omnium haec lex est, non durare semper, non manere vestigio eodem.

IV. Duplex inter incerta illa solatium, uti prudentia et niti virtute. Illa providemus futura, hac praesentia sustinemus, facere et pati fortia parati.

V. Sed mittam vetera: proximorum meminisse volo, praesentia cum praeteritis subinde comparabo.

VI. Ad vos loquor, mei GERMANI, tot Caesarum Regumque sanguis, maiorum vestrorum similes posteris. Edite antiquae fortitudinis curarumque exempla, memoranda nobis, aestimanda post nos venturis, Reputate animis temporum fortunam, considerate, quae instant, inite pacis servandae rationes, id est, COLITE PACEM ARMATAM.

VII. Octavum abiit seculum, ex quo supremum decus terrarum complexi estis: (*) Caesares, Imperatores accepistis, habuistis, elegistis: exteris maiestatem, barbaris terrorem ostendistis. Servate hanc laudem, servate caput et summam rerum.

(*) *Impotens hic et imprudens Auberius Gallus est, historiam ignorat, civiles rationes aut non capit, aut turbat.*

VIII. Oriuntur saepe dissidia, et sopita interdum suscitantur. Sed horum apud vos remedium erit, si iure invicem experimini, non armis.

IX. Si arma sumenda sunt, vertite in hostes, parcite civibus, parcite visceribus vestris. Cuncti iuvate singulos, singuli adeste universis. Hic Sacri Imperii contextus, hoc patriae

munimentum, hoc fidei amicitiaeque vestrae vinculum erit.

X. Belli cogitatio subeat ante bellum, non ut laceffamus domi, sed ut defendamus foris, sed ut laceffentes arceamus. Si quid olim discessimus exemplo, necessitate excusatur. Luimus, eluimus, salva nihilominus Imperii maiestas est, et salva erit in posterum.

XI. Nautas imitabimur, qui non quaerunt, sed habent anchoram, quam iaciant fluctuanti salo. Sero flagitant, qui quod flagitant, habere in numerato debent.

XII. Principes iuventutis fingantur ad eas artes, quibus Principum securitas continetur. Perdidit Assyrios otium, perdidit gynaeceum Persas. Nostri haec spernent, quia Germani; contra palaestra urentur et ludo Martio ante Martem.

XIII. Erunt in exemplum Marii, erunt Camilli, utrique bellatores, utrique vindices suae gentis.

XIV. Vigilat AVGVSTVS noster propter hanc causam, et facienda docet exemplo. Ordinatur denuo Teutonici Ordinis rationes, curatque diligenter, ut habeat ibi officinam belli, et si quid oriatur ex improvviso, remedium sit in promptu.

XV. Rependet Tibi gratiam posteritas, LEOPOLDE: exteri mirabuntur prudentiam, nos praedicabimus salutare consilium.

XVI. Adeste in ordinem allesti Eqvites, memores pristinae virtutis, VIRI tanto negotio pares, et finium futuri defensores. Spondete AVGVSTO pro securitate Imperii, servate egregium decus, cuius repetita vice excitastis expectationem: sanguinem, fortunas, sive ad defensionem impendite, sive ad iustam ultionem.

XVII. Suppediat materia crescendi, praelucet auspiciam Piissimi Imperatoris. Observate illud, et colite iussa. Cetera aut virtus, aut fortuna expediet.

XVIII. Nempe ut initia erunt, ita sortiemur exitum. Prima cura sit, parare Sacro Imperio exercitum, parare securi-

curitatem universis. Deinde munire Imperii fines, et castella, quae limitem spectant, annona et milite firmare: postremo copiis in aciem educendis unum praeponere cum Imperio summo, id est, vitare Ducum aemulationes, et simul vitare seculi aetum.

XIX. Facto opus est, cum verba non expediunt. Tu mea Germania, gratam habe pietatem, et quod ad omnium salutem pertinet, consultis opus, inceptis exemplum coniunge. Ita et tu Caesari, et Caesar tibi officium solvet.

XX. Sed amplius dicam, et fidam in eo operam nava-
bo. Interest vestra, Principes, florere instituta conventuum, in quos quisque descripti estis. Praevimus dudum Saxones: reliqui instate exemplo, et nobis fructum pacis, vobis sanctissimum nomen, posteris sequendi officium praestate.

XXI. Cuncta exequi, arduum, et providos cohortari, supervacuum est. Vnum adiucio, prosperum omen Germaniae inferiori. Instaurat commune districtus sui Consilium, praefectos instituit, adiutores, Consiliarios attribuit, stipendia numerat ex fisco, spem denique suis, animum sociis, metum hostibus, Imperio gloriam addit.

XXII. Habent exteri suos Vlysses, et iactant. Nos gloriabimur habere Catones, habere Scipiones, iudicio, prudentia maximos, robore, animis vigentes. Apud hos cunctatio sapientiae condimentum est, apud alios materia reprehensionis. Priusquam agant, deliberant cum mora. Si agere coeperunt, frustra sit, qui speret, posse avocari. Quicquid fortuna dederit, ferunt, prosperas adversasque res iuxta habent.

XXIII. Accipite aequis auribus, Principes, pie loquor et sentio: multi pro meritis odium reponunt, lenta Comitibus ingeminantes. Sed hi non capiunt ardua vestrarum curarum.

XXIV. Tuos manes appello, Dive Ferdinande II. Refrica nobis memoriam superiorum rerum, et dicito sententiam

tiam pro Comitibus prorogandis. (*) Fertita necessitas, et ferret, credo, eoque, donec adolescat lex securitatis.

(*) *Aliter sentit et opinatur I. Babin quart. vice resumpt. ominos. verum ser. et audum ante eum Iustus Lipsius cent. 3. ad Belg. ep. 72.*

XXV. Admove hoc curis tuis, invictissime LEOPOLDE, et cogita de praeteritis, ut futura emendes. Serva Germaniam pacis alumnam, et si quid lubricum emergat, firmiter acerbitate. Gentile tuae gentis bonum mansuetudo est, qua aut refert Deum, aut imitaris.

XXVI. Sequitur vitam fortuna, et ut laboris impendium est, ita praemia colliguntur. Vsu tuo id verum probas, o noster amor, o maxime LEOPOLDE. Nunquam tibi consilium, nunquam bonorum officium defuit. Horret Aquilas tuas infensus ab Oriente hostis, fremit quoque ab adverso Istro Achmetes, cum tot acceptarum a te cladum venit in mentem. Nempe vires et robur aderamus Germani, aderant nobiscum vetusto nomine amici, et utinam nunquam futuri hostes, Galli.

XXVII. Quae foris, eadem domi felicitas apparuit. Erant, quos scelus ageret ad Ungariae res turbandas: erant occultae factiones, dilatae in exitii tui occasionem. Vidisti, Caesar, insidias, vicisti in caput machinatores, stetisti sub tutela Dei immortalis.

XXVIII. Permite mihi, Auguste, confidentius loqui. Respicit te, quod dicam, exigitque tuam curam, et virtutem Augusto fastigio nixam. Hortare ad concordiam finitimos regno, quod ad occidentem recedit, persuade moderatorem. Si Mosi turbet, aut Rhenus, seu oppones auctoritatem, seu, quod praecipimus, interpones. Erit ita agendi auspiciis felix, erit nomen venerabile amicis, erit terribile adversantibus maiestati, maiestas denique sustinebitur aeternitate rerum.

XXIX. Sed salve tandem, et iterum salve, Augustissime

me Caesar, salve Principum excellissime, Patriae munimentum, Germaniae spes, posteris aeternam decus. Summus tibi rerum mortalium concessus gradus est, statuendi arbitrium cum Principibus divisum. Tene hunc clavum, quem adeptus es, prudentia et magnanimitate. Iunget tibi dextram SAXO noster, Comes idem sociusque aderit Brandenburgicus Achilles, ceteri applaudent, nos supplicabimus pro avertenda orbitate. Sit felicitatis uteri Augusta, sit nunquam sine posteris Austria domus, praesentia fluant ex voto, futura ordinet DEVS.

I.

Arbitor hic non intempestivum fore, si, quod maxime doctrinarum civilium interest, prosequar strictim, referamque velut in compendio insigniores Imperii commutationes, ut suis quaeque seculis respondent, ac certis quasi intervallo- rum finibus continentur.

II. Seculum, quod a N. C. octavum ibat, plane erat in fati, et Carolo Pipini filio ad ardua muniebat viam, atque Imperii Romanorum ad Francos deferendi omen aequae ac titulum habebat.

III. Ascendit vero Carolus veluti per gradus, et bello Langobardico prospere confecto, iecit fundamenta AVGVSTAE dignitatis, Rex idem Francorum successione, et Langobardorum victrici iure, Romanorum demum solenni pacti- one Princeps, et sub PATRICII nomine Dominus Romae.

IV. Nolim rem trahere longius, qui et cupiam distin- gere annos, et temporum partiri ordinem, et ponere cum civilibus rationibus calculum.

V. Agebatur annus 774. quum Carolus cognomento magni, ob merita operamque Romanis navatam, de Senatus populi- que sententia, annirente in primis Pontifice, adeptus est Principatum Urbis, et ab his initiis crevit ad gloriam Augusti Imperatoris, quam publica inauguratione comprobavit SPQR. anno supra octingentesimum primo.

VI. Nempe adeo Patricia dignitas supremum in Romam ius Carolo peperit, * inauguratio declaravit, transactio Nicephoriana ** confirmavit.

* *A. Franc. An. 501. Scriptor vitae Carol. M. ex recens. Pithocam. p. 233. Romani, inquit, elegerunt sibi Advocatum S. Petri contra reges Langobardorum. Deinde ipsum Dominum Carolum elegerunt sibi patricium Romanorum: deinde elevarunt in Imperatorem et Augulum. Quibus verbis auctor magis et magis fortunae Carolinae rationis innotescunt. In antiquis diplomatis id peracurate observatur, dum titulus instruitur Caroli ante et post Imperatoriam inaugurationem, sive coronationem. Ad eum modum in diplomatibus scribitur, Carolus Rex Francorum et Langobardorum, et Patricius Romanorum. Conf. Tradit. Fuldenf. p. 449.*

** *Inter plures transactiones haec prima et potissima est. Irene enim allegari non potest, quia femina: atque Imperium Romanum neque Orientis, neque Occidentis unquam femineum fuit, et illa adeo qualicumque pacto non plus iuris transferre potuit, quam ipsa habuit; habuit autem nullum, quia Imperia marium nullum ius, nullam alienandi potestatem feminis reingunt. Legitimae aliqvae transactiones memonitur, scilicet IX. Carolo-Nicephoriana, et Carolo-Michaelica. Tertia vero, quam Friderico-Isacianam appellare licet, pertinet ad XII. seculum, de qua vid. Chron. Nussienf. ad A. 1187. Huc pertinet transactio Caroli M. et Leonis, de qua est apud Gotfrid. Viterbiens. part. XVII. p. 457. Verba extant: Cum quo Leone Caro ut pacem perpetuam hoc modo componit, ut alter alterius Imperator non fiat, et alter ab altero semper iuretur: Graecus autem Imperator Orientem: Carolus vero suiqve successores habeant Romam cum toto Occidente. Ex quibus colligere est 1. Imperium Orientis atque Occidentis respectu nexu civilis aeterno iure ab se invicem separatum esse: 2. Eoque nec hoc in illud, neque illud in hoc praetendere aliquid iure posse: 3. Foedere nihilominus perpetuo coivisse, ut alterum alteri opem ferret, quae ratio cessavit quinto decimo seculo, redacto Orientis Imperio in potestatem Sultanicam: 4. Sed Germaniae adhuc interesse, ut Hungariam assiduus Turcarum insultibus obiectam in oculis atque animo gerat, partim propter veterem sub Germanorum Imperio clientelam, et, quam Henricus Sanctus induxerat, unius civilis Imperii cognationem, partim ob tot superiorum foederum, quae inter utrasque gentes coa-*
luc-

luerant, sanctitatem, partim propter tot iniurias in finibus Germaniae datas, ac passim violatae fidei exempla, partim ob prudentiam periculi vitandi ex propinquo, conf. R. I. 1495. princip. de A. 1500. tit. der Fürsten Halsben. A. 1542. §. 16. 25.

VII. Evedtis ad Imperium Carolingis, ut diversi successores, ita dispar Imperii facies fuit, quippe quod alii cum vim facultatemque complexi essent, ut pleno regerent iure, alii sive propius, sive longius recederent ab illa lege. Carolus M. regnavit exquisite, Ludovici pii auctoritas admodum evuluit, reliqui dissidiis agitati, cum seipsos, tum Imperii vires attriverunt, in Lothario I. obsolevit ferme superior veneratio Carolingici nominis, Carolus Crassus velut excors habitus, simplicitatem luit Imperii amissione, Arnulfi * filius ne attigit quidem tantum fastigium, iam percussa plane ac prostrata Carolingorum antiqua dignitate. **

* Alii IV. alii V. numero efferunt: perperam, si in serie Imperatorum, quippe quam non pertinet, atque adeo respectu huius non numeratur. Quo vid. Historici, et imprimis veteres numi, quorum plerosque vidi prima sui forma qui non Imperatoris, sed regis incipsum elogium habent. Sed et hic noto numum a Ioanne Palatio * *Aq. M. inter lilia p. 321.* Lycei Veneti doctore expressum: HLVDVICVS IV. IMPERAT. Qui cum dissentiat a veris historiae civilis rationibus, facile colligo, non esse verum, quia non praefert numerum, quo distinguuntur eiusdem nominis Imperatores. Ludovicus enim Bosonis filius exprimitur titulo Imperatoris, nec male, ut vel solus evincere Regino potest ad A. C. 904 si quidem Bosonis iste filius tertius in serie Imperatorum expressus fuisset, non quartus. Quamquam Gallici scriptores plerique pro certo habent, Ludovicum Calvi filium successisse patri in augusta dignitate: communem errorem sequuntur Iacobus Strada Mantuanus, M. Zvv. Boxhorn. Erycius Puteanus, Io. Cluverus, et plures ex historicorum vulgo. Aliud constat ex Sigebert. ad A. 847. Sin vero in serie regum Germaniae subducenda ratio esset, Ludovicus noster a Ludovico Germanico, quem inepte quidam inter Imperatores ponunt, tertius foret inter Ludovicos huius nominis regum Sed id non abnuo, commoda interpretatione iuvari posse. Vnum restat de Palatio, literas numerorum quandoque et minus recte, nec con-

venienter antiquis numis exprimendas curavisse, cuiusmodi est, quando ibidem in averfa numi parte incisum legitur, TVRONVS. CIVES.

** *Scriptores partim P. Piebœus, partim Io. Pistorius, partim Iustus Reuberus, partim Melchior Goldastus edidit, unde Io. Henricus Boeclerus veluti summam collegit Historiæ Carolinæ.*

VIII. Si rationem sequentis ævi puto, non minorem reperio conversionem, rebus Germaniæ in grave discrimen adductis, ac eousque male affectis, ut, nisi Saxones salvam Germaniam præstitissent, salva in posterum esse non potuisset: supremum Imperii Romanorum decus habere desierant Franci, nec Ludovicus IV. * repetere poterat, et prætermittebat Conradus I. ** eo saltem curis cogitationibusque suis excitatus, ut cohiberet potentiam Germaniæ Ducum Principumque. *** Sed quum nec id cessisset ex voto, et ad Henricum Aucupem non multo post devolveretur Francorum, Saxonumque regnum, is contentus fortuna sua, et cum nil obfaret ad obtinendum Imperatorium insigni, acqviavit regio honori, **** crescendique materiam reliquit filio Ottoni I.

* *Qui hunc Imperatoribus annumerant, longe abeunt ab historiæ veritate. Nobis vel unus sufficiat Sigebertus ad A. 912. cum quo conf. Regin. ad A. 911. Marian. Scot. ibid. Mart. Polon. Istius, inquit, tempore cooperunt Italici imperare. Sigebertus modo nominato loco et A. 963. tyrannos vocat: quod de omnibus omnes non concesserint, præcipue de Berengario seniore, quem Otto I. in diplomate Ecclesiæ Patavinae concessio et præcessorem suum, et Imperatorem vocat: quæ verba tamen aliis non tam iuris, quam facti notione explicantur. De regno Italiæ id dici non potest, quippe quod ratum habuit Arnolfus, ut colligas ex Sigeb. A. 897. quandoquidem ei opem tulit adversus Vidonem Zvend-baldum. Præter Berengarium nomine Imperatoris extulit Lampertum Marianus Scotus ad A. 986. et Ludovicum Bosonis filium, Chr. Reubersp. A. 905. Berengarius iunior senioris ex filia nepos debellatus est ab Ottone I. Regino ad A. 964. De Rudolfo et Hugone regibus nil addo vid. Sigeb. A. 927.*

** *VVitubind. A. 1. Sigeb. A. 912. Martinus Polonus A. 913. Vulgo tamen Imperatorem vocant, nec pauci gnauiter in eo errore persistunt.*

*** *VVitichind. A. 1. p. 7. et ex eo Conradus Vrsperg. qui commemorans,*

tant, omnium ducum, praesertim Henrici Aucupis, potentiam subvertitum esse. Praeter Saxoniae Ducem erant Arnoldus in Bavaria, Burchardus in Suevia, Eberhardus in Francia, Gisbertus in Lotharingia. *Vrsperg. p. 188. Sigeb. A. 917.*

* *Abb. Stad. ad A. 920. dixisse refert, sufficere sibi, quod regis nomine vocaretur. Conf. Mart. Polon. Chr. ad A. 920. Tindit vero VVitichindus Ann. al. i. postremo tempore statuisse Roman profici, sed morbo impeditum non potuisse.*

IX. Perinde vero Ottonum, * ac Caroli M. aetate in regno Teutonico successio viguit, et plenior una respectu Romanorum Imperii potestas, donec minueretur paulatim, et prope convelleretur aliquando, prodito vitiosi moris exemplo, quo plus venerationi Pontificis, quam honori Imperatoris datum est: Henricus IV. ** sic assiduis iactatus turbis est, ut Respublica quotidie ferretur in peius, Ordinesque sibi multa sumerent licenter, et mutarent obsequium, ac pristinas pro Republica curas: sed quum is stetit fortiter, et ad mortem usque invictus, ac turbulentissimum XI. seculi statum sustinisset constanter, filio eius Henrico V. demum Pontifex extorsit quandam summi Imperii partem, *** a cuius excessu rursus electio valuit, et innotuit regalium **** nomen, augustaque dignitas collabefacta ferme, robur ali- quod et fulcimentum recepit in Friderico I. ***** Nec multum absuit, quo minus instaurata Imperii auctoritate, reduceret hereditarium ius Henricus VI. ***** quanquam nec omnis eius vis ita evanuerat, ut nulla in solidum familiae ratio respectusque esset. Verum ut seculi XII. infausta initia, sic non melior exitus fuit, implicato iterum turbis Friderico II. quae si ***** cum excidio Hohenstauffiorum con- quiescissent statim, maioris tranquillitatis gratiam seculo XIII. deberemus: nunc quia id non contigit, dolendum quidem eo nomine graviter est, sed nec laetandum mediocriter, quod Rudolfus ***** Habsburgius corrigeret illorum temporum

fortunam, redderetque Imperio pacem, et posteritati suae inferret augustum decus. Quarto decimo seculo rebus iterum vergentibus, post Ludovicum Bavarum ~~*****~~ opportunissime affuit Carolus IV. ~~*****~~ et publica lege sanxit, quod e republica esset, et quem hactenus sola consuetudo fecerat, iure scripto confirmavit ordinem Septemvirorum. Ut haud ex vano existimes, non magis Caroli consilio, quam coelesti quodam munere ad eum modum Germaniae provifum fuisse.

* *Afferit electionem Christoph. Lehmannus Chr. Spirns. lib. V. cap. XVII. cogit allegat Wittichindum, Dittmarum, et complures. Sed non habet momentum, quod colligit ex eligendi verbo: nam successio saepe explicatur imagine electionis, ut propterea non continuo desinat successio: tum vero electio illa non tam prima iuris regnandi concessio, quam solennis declaratio saltem renunciatioque fuit. Quod ut ante oculos ponam, Wittichindus ex Wittichindo explicandus est: lib. enim 1. Annal. refert, designavisse filium Ottonem Regem, et fecisse testamentum: lib. 2. affirmat, Franconum Saxonumque populum elegisse Ottonem, sed non vero nutu arbitrataque suo, sed iam designatum a patre Regem. Sunt et alia, quae apud me valent plurimum, et vel illud maxime, quod Wittichindo et Abbate Stadense auctoribus, Henricus Ottonis I. Pater plena potestate regnaverit in Saxonia, et haud dubie adeo eandem in successoribus continuasse mihi videatur. Nec multo fecius sentio de Carolingis, ut non modo testamentum, quod laxè nimis interpretatur Grotius, sed et consuetudo OLITANA evincit, de qua est in formula proclamationis Caroli Regis, et confirmatur his verbis: Ex consuetudine Olitana in Francorum regno Reges ex genere prodeunt. Atqui si ex genere prodeunt, non erit in voluntate populi positum, ut eos sui Reges asciscant, quos iam tum generis ratione, id est, hereditario iure habent. Ceteroquin Hermannus Conringius noster in dissertat. de Septemviris successione partim hereditariam, partim electivam fuisse scribit: quod si asseratur, nova redit quaestio, successio, an electio valuerit maiori parte? Vulgo putant praepollisse hanc, ego vero cum aliis illam, si forte assumenda opinio sit, successione electionem fuisse admixtam. Sed revertor ad dignitatem Imperatoriam Ottonis I. qua non comprobatur SCIUM Romanum apud Goldastum T. 1. Const. Imp. A. C. 964. quod sub nomine Bullae Leonis II. Pontificis celebratur, nec non refertur debet ad SCIUM*

A. 774. promulgatum, quod in mente omnium et sermone est sub titulo Bullae Adriani I. cum quo deuo conungo comparoque S. C. tum A. 1040. solemniter repetitum. Sed ad S. C. tum Ottoni I. editum conferre licet Chron. Reicherspergense ad A. 957.

*** Henrici IV. aevo turbulentissimus Imperii status, et tempora omnium afflictissima fuerunt, usque eo, ut Pontifices effunderent in caput eius diuinarum tempestatem. Otto Frising. l. 6. Chron. c. 35. et lib. 7. c. 11. Add. Lamb. Schafnaburg. Abb. Stad. V. Vernerus Roleuincius, et horum similes. Discipulari hic solet, an Henricus IV. reuera Imperio priuatus fuerit, quod quidem ego non probem: 1. quia non iure, sed vi solum ac mera iniquitate sustinebatur exaucloratoris Imperatoriae altus: 2. quia ius Imperii successione praesertim auferri non potuit: 3. quia quod plenioris Monarchiae ingenium est, tam alta radicibus est nixum, ut nulla libidine labefactari, nullo ausu rapi transferrique debeat. 4. quia Henricus non habuit abdicandi animum, quin erepta etiam Imperii insignia vindicauit. Gosfridus Viterbiensis Chron. part. 17. pag. 502. confitetur dolo circumuentum Henricum, et p. 503. velut doli exceptione usum, repetiisti insignia adempta. Cuius animi significationem dare potest ira Pontificis in eum post mortem, de qua vid. Viterbiensis. Helmold. et H. Mutius, qui prodiderunt, integro quinquennio inhumatum iacuisse, quod et nos alibi de industria exegimus, ac perinde in civili atque Ecclesiastica historia nostra recensemus.

*** Occurrebat Henrici V. animo triste patris Henrici IV. exemplum, in quem vivum mortuumque excitatus Pontificum furor fuerat, ut tandem extorquerent Imperii partem, et summa in aurationum Ecclesiasticarum iura. Formulam cessionis descripsit Conradus V. spergensis, cum quo conf. Otto Frising. l. 7. c. 16. Abb. Stad. A. 1122. Sed cessio illa tantum adest, ut valida sit, ut quoque nullo modo obliget Henrici V. successores: 1. quod facta sit contra ius Imperii et publica pacta, et tria solennia S. C. ta Romana: 2. quod, quicquid contra ius Imperii est, id ipso iure nullum sit, atque tale ab omnibus cordatis habeatur: quod Imperium non sit in patrimonio Imperatoris: 4. quod minor annis tunc fuerit Henricus V. eoque reserandi saltem illiusmodi donationem oporteat, et in integrum restitui Henricum, ac cerie Henrici successores. 5. quod nunquam legatur, universos Imperii Ordines ratione habuisse tam profusae liberalitatis genus, quod tamen necessarium fuit, quatenus agebatur de abdicando Imperii iure, quale est suprema inaugurarandi Episcopos potestas. 6. Ne hic dicam de pacto Henrico-Paschaliانو, quod tamen fugillat et per vim extortum scribit Otto Frising. Cb. l. 7. c. 14. iud.

ludque ut tandem dissolveretur, obtinuit Calixtus II. ab Henrico V. Frising. l. eod. c. 16. Ad postremum in Henrico V. constituitur epocha liberæ Imperatorum electionis. Ego hic insuper observo evidens vindictæ a Deo provisa argumentum. Nam quæ antea Henricus V. operam impenderat Pontifici iuvando adversus Patrem, tantam nunc Pontifex impendit Henrico V. deprimendo infra gloriam antecessorum.

**** Hac notione regalia introvertunt Henrici V. ævo, et usu pragmatico magis invaluerunt ætate Friderici I. Quo pacto extat illa vox apud Radevicum de gest. Frider. I. lib. 2. cap. 41.

***** Egreus hic Imperator, et ferme Henrico IV. par, et profecto exitiit fortunator, qui Pontificem Adrianum IV. iam quoque in universi Imperii iura involaturum mature castigavit, et famosas Innocentii picturas Romæ deleri curavit, Imperium a Deo habere, non a Pontifice professus. Vid. Radev. l. 2. c. 10. conferaturque eo inepta excusatio Pontif. di. l. c. 22. Suffragatur Gobelinus, et ex eo Monachus Nussiensis, qui ob res fortissime gestas magnum cognominat, Mag. Chr. Belg. p. 179. 180. Itaque præter verum est, quod vulgo approbant, Fridericum I. genibus Alexandri III. advolutum, subter Pontificis calces procubuisse. Nam id neque respondet ingenio Friderici, qui Adriano edixit, abstineret iniuriam, neque convenit animo eorum, qui Imperatorem magno studio in Italiam usque comitati fuerant, quippe non permissuri, violari Imperatorem, et una violari caput suum. Vt non referam, Radevicum, qui ex professo res gestas Friderici Anobarbi composuit, se quid tale accidisset, cum alia probrose in Imperatorem dicta consultaque temere idem non prætereat. Crederem quoque, scripturum hoc fuisse Romualdum, Salerni quondam Episcopum, qui præfens Imperatori, et societatis ipsius cupidissimus fuit. Reliqua non attingo, quod ex iis, quæ nunc dixi, satis intelligantur.

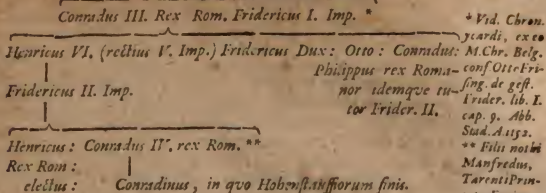
***** Ita refert Monachus Nussiensis ex Ioanne Monacho M. Chr. Belgic. p. 205. Imperio Romano inservit Siciliam, et Armeniam sibi devinxit beneficario iure. Illud vid. in Chr. Nuss. d. l. eoque edita constitutio pragmatica, quæ extat apud Meleb. Goldast. Hoc reperire est in Chr. Engelbusi p. 242.

***** Fatiale prorsus et funestum ab excessu huius interregnum fuit, et seculum adeo triste, inops factiosumque. Hinc enim anica caesares, illinc Pontifices collidebant omnia ac disturbabant. Vernerus Rolovick saepe temp. ad A. 1213. prodidit, vacasse Imperium multo tempore post depositionem eius. Sed falso primo sumit, illum depositum esse, qui divi Pontificis

de votis fuerat. Nec obscure vellicat Cranzius Vandal. l. 7. c. 6. Qui vellems cordatius scripſiſſet, legiſſetque diploma eius, quod A. 1220. Francofurti conſectum eſt, et opinor, impenſe laudaturus fuiſet. Cui aſſignitur Monachus Cuzenſis, et cauſam multo ineptiſſimam anathematis exponit, ad A. 1219. Sed eius quanta potentia fuerit, tradidit ad A. 1212. ubi nequiquam diuinau cum comparare Carolo M. Accedit VVimpbeling. ep. rer. Germ. cap. 3. Deinde non deſinit Langius tempus, quo vacauit Imperium, imo nec initium recte numerat, unde conſtituenda eſt epocha Imperii vacantis. Ego eamſic conſtituo, ut incipiat demum ab obitu Conradi IV. non Imperatoris quidem, ſed regis Romanorum. Si enim maxime iam Imperium erat electiuum, tamen ſemel electo non poterat adimi iure, iure, inquam, Imperii expenſo, et quod exigunt boni mores. Verae igitur et legitima confirmatioque per actus Imperii electionis titulus ab exceſſu Conradi IV. repetendus primus, et aſſerendus VV. belino tantum et Richardo eſt: illi quidem ex poſt facto, et a morte Friderici II. et Conradi IV. conſ. Aug. Complut. Chronol. p. 743. huic poſt VVilhelmi caedem: quoniam enim principio Richardus diſſidentibus ſuffragiis electus fuit, tamen quia Alphonſus id ſibi non reuocauit ad animum conſtanter, nec proſecutus ad extremum hoc, quod obuenerat, ius eſt, ſed deſiit ſponte, aut ceſſauit potius Pontificis hortatu, ceſſiſſe haud dubie intelligitur, et plus quam tacite abdiſſe. Conſ. Roleuincius ſuſe. temp. ab A. 1254. De Richardo alioqui conſtat, et ius electione praefitum exercuiſſe, et diplomata edidiſſe ſub titulo et pleno iure regis Romanorum. Sed quod de Alphonſo dixi, idem poſtea euentu comprobauit Richardus, quippe quod omiſſa Imperii adminiſtratione, Angliam ingreſſus, neque ullum revertendi iudicium relinqueret. derelicti ſignificationem daret. Huldricus Mutius ad A. 1256. ſcribit, Principes Germaniae, Alphonſo et Richardo repudiatis, elegiſſe Rudolſum Habsburgium. Reliqui fere omnes conſentiunt, ſperum plane ac ſenſu deſperationis rerum ſuarum rediſſe in Angliam. Conſ. de eo Carolus Sigonius de reg. Ital. lib. 19. et 20. praeterea Chronicon Kelleri, item Helionis, ac Iouannis Episcopi, nec non Abbas Tribemius, Io. Cuſpimanus, Hieronymus Megiſtrus, Michael Sa. bs, aliique, Monachus Nuffienſis Chron. p. 252. refert ex Emundo, Friderici filiam cum a Richardo, tum ab Alphonſo. precibus impetraſſe abdicationem, quod de Alphonſo ſic concedo, ut ſimul oſeruem, Ro. euincium illud omne attribuiſſe admonitioni Pontificis Gregorii X. De Richardo id praeter laudatos auſtiores vix alibi legas. Mattheus Pariſienſis, ſcriptor alioqui a iudicio et fide perquam commendatus, et qui cum ſequitur Melchior Goldaſtus in ſolenni

lenni inscript. Tom. III. const. Imp. ad Iacob. VI. Britanniae regem, recenset causas, propter quas electus fuerit: alter horum non dubitat, eum annu-
 numerare Germanis, et inde arcessere ius, quo ad Imperium pervenisset. Iste
 spectat, quod Ioannes Frossardus literis mandavit Hist. lib. 1. Angli-
 aie regem quondam constitutum esse Romani Imperii Vicarium. In
 quam rem allegat Goldastus praedicto loco epistolam ad Fridericum I. scrip-
 tam, quae reperitur apud Radevicum de Friderico I. lib. 1. cap. 7. Agno-
 sciuntque hoc Angli ipsimet, et inter eos Ioannes Seldemus tit. of. hon. pag. 1.
 cap. 2. §. 5. pluresque alii. Quo ut vero posico, putant quidam legem de
 eligendo solum Germano, quam ii quidem asserunt, hoc Imperatore electo
 non esse violatam. Sed nusquam illa lex extat, nec hodie quidem, nec in
 ipsa, quae dicitur, aurea bulla, sed sola consuetudinis, quae paria cum lege
 facit, ratione vigoreque sustinetur. Atque illa fortasse causa est, quod
 Alfonso Castellae rex, cum ambiret Imperium, affirmaverit, se quo ad Nar-
 bonense regnum, Romani Imperii beneficiarium esse, ut l. d. tradit Golda-
 stus. Ceterum id nimis longe petatum opinor, quandoquidem regnum
 Narbonense ius Germanicae nationis tribuere nequequam potuisset: Si
 enim potuisset, regno Germaniae innoxum esse oportuisset, cui tamen nun-
 quam innoxum fuit, si maxime etiam ultimis retro Carolingorum tempo-
 ribus coniunctum fuit. Verum enimvero nil absurdi habuit sententia
 Castellani, nam quod revera opinor, et commodum recorder in prae-
 sens, regnum Narbonense a complexu regni Teutonici avelli non
 potest, quum Provincia, principatusque Viennensis (hodie Delphi-
 natus est) et Sabaudia, quae Gallia Narbonensis complectitur, a multis
 inde seculis in ditione Germaniae fuerint. Quod perinde constat
 de Gallia Lugdunensi, quae utramque Burgundiam complectitur. V.
 Otto Frising. Chron. lib. VI. cap. XXX. Otto S. Blasianus cap. XXI.
 Radevic. de gest. Frid. I. lib. I. cap. XI. Unum de Friderico addimus,
 gente Staufenburgium fuisse: hinc avum eius Fridericum I. de Stauf-
 enburg: h. cognominatum, est in Chron. Theodor. Engeshufii. In Annalibus
 Svecicis Hobenstauforum nomine haec familia celebratur.

Fridericus Dux Hobenstauffius.

***** De Rudolphi stirpe qui curam suscipiunt, ut penitius ingruant, cordi habent Chronicon Murense, A. 1618. Chron. Constantiense A. 1607. editum, item Chron. Colmaricnse a Christiano Vrsiffo vulgatum. Conf. Albertus Argentinensis in Chr. a quo tamen discedimus, quum Habzburgios, familiari multis superstitione, ab Italis arcessit. Addantur Frid. Closnerus, Franciscus Guillimannus, Gerbardus de Rood, VVolsj. Lazius, Iacobus Kongelsbovius, Caspar Dornavius in Pancz. hislor. Rudolf. Habzburg. novissime Io. Henr. Boeclerus. Eius effigies cernitur Basileae, eademque nuper expressa est in Chron. Basl. ad A. 1273. Idoneum instituto est, quod Lipsius om. de calumn. valde amplificat augetque Rudolphi laudem, et primum auctiorem fontemque magnitudinis Austriacae vocat, atque iam sua aetate per annos plus trecentos floruisse commemorat recte, optatque, ut crescat in posterum, et floreat in omne aevum. Quoniam sunt, qui eam gloriam imminuant atque elevent, et venditae Italiae, ac veluti dilapidati Romanorum patrimonii accusent, quam Sigonii fabulam, ac plura eiusmodi commenta iamdiu sub omnium aspectu posuit H. Conringius: conf. post hunc Boeclerus not. Imp. lib. 1. cap. 2. Jac. Bernhard. Multz. de lib. Omnimod. cap. 8. Sunt et, qui negligentiam impudent, ob non vindicatum continuo regnum Arelatense, sed ad necessitati temporum dandum erat. Vid. Chr. Colmaricns. part. ult. p. 54. Cur recusaverit proficisci Romam, et accipere Imperatorum insigne, forte satis causae sunt, si bella superiora, si Pontificum molitiones, si Gvelforum Gibellinorumque certamina in animum revocavit. In diplomatis, quae extant, semper scribitur Rex Romanorum: ut H. Mutius Chr. lib. 21. haud accurate tradat, ipsi impostam esse coronam imperialem. Neque id pensi habuit Rolevicius fasc. temp. p. 82.

Nos ab eo capimus primordia Augustalium avunculorum, quandoquidem Septemviri ipsum electuri, stipulando filias, ab ipso consecuti sunt hunc necessitudinis titulum. Conf. Chr. Colmar. part. alt. p. 39. Tum vero si nihil aliud, hoc profecto illustrat Rudolphi laudem, quod ductu eius redierit pristina Germaniae felicitas, et respiraverit a civilibus bellis. Quomodo Bohemiam recuperaverit, et provincias ab Imperio abalienatas, praeter scriptores Bohemici prodidit Albertus Argentinensis p. 101. seq. Celebris hoc loco est pactio IGLAVIENSIS A. 1247. facta inter Rudolfum Ottogariumque Bohemiae regem. De Austria, Stiria, Carinthia, conf. idem, praecipue diploma quod ad A. 1276. commemoratur, quo sibi asseruit Rudolfus dominium beneficium, et aliud ad A. 1290. quo Archiepiscopae munus et ius atque dignitatem Electoris regi Bohemiae confirmavit. Huc conf. de ductu Bohemica, unde et Goldastus plerasque tabulas desumpsit, et lib. de regn. Bob. addidit. *Mibi hic conveniam, ne pugnancia scribam, qui meminerim, scripsisse alibi;* * sola consuetudine ius Electorum XIII. seculo innixum fuisse. Quod non eo valet, ac si negem, confirmasse iure scripto Rudolfum, quod usu obtinuerant hactenus septem Electores, sed quo constat, ea respectu pragmatice Imperii legis intelligenda esse, quippe quae promulgata demum a Carolo IV. est, quoniam iam ante eum tabulae quae privilegii singularis concessae fuerant petenti Bohemiae regi, et ut credo, reliquis ex eadem causa.

* App. ad Vit.
sekind.

***** Primus, quod recordor, sumpsit Caesaris Augusti titulum, condiditque publicam legem, quod Imperator electus pari loco atque iure sit, quo Imperator inauguntus, sive coronatus. Scriptor paralipom. ad Conr. Vrsi. iam Caesarem, iam Imperatorem appellat, retine, an fecus, disquirunt. Sane extant diplomata, quibus praescriptum est nomen regis Romanorum: sed et reperiuntur, quae nomen Imperatoris sine additione praefereunt: eo vid. sanctio adversus Joannem XXII. A. 1338. Francosuri promulgata. Antequam coronaretur, administravit Imperium, et propter hanc causam a Pontifice devotus diris est, Alb. Argent. p. 123. Neque tamen diffitebor ab Antipapa coronatum esse, et, ut sentio, vere, quia quem Pontificem esse voluit Ludovicus, ille revera, si iuris questio est, Pontifex fuit; eo quod titulo supremi Imperii, in Romam iam olim concessi, huiusmodi potestatem haberet Ludovicus statim ab eo momento, quo Imperator electus erat: una enim atque eadem summæ in Romam et Romanum Pontificem potestatis ratio est: nec quoniam momenti habet cessio Henrici V. a qua repetunt vulgo praesidium iniustae causae. Sed vero huius Impera-

peratoris gloriam praecclare asserunt ex antiquioribus Dantes Aligerius Florentinus, Marsilius Patavinus, et Guilielmus Occamus, novissime Io. G. org. Hervart contra Abrahami Bzovii nugae calumniasque. Scriptor Chronici Friderici III. Imperatori aequalis inique perstringit, et propter neglectam Pontificis coronationem depositum esse tradit. Atqui vero ea non consentium vero, tantum abest, ut, si facta haec esse demus, iure sustineantur. Neque valet ad hoc institutum, quod fuerit tempus, quo statisset abdicare: quum hic vertat quaestio, an abdicaverit ipsa, et consilium impleverit eventum. Illud enim vel ultro fatemur, et eo adducimus testimonium Alberti Argentinensis Chron. p.133. Hoc velut ineptum, et omnium confessione falsum negamus. Pontificis enim Ioannis XXII. et repetitione Clementis VI. foedae impietateque machinationes auctoribus suis non successerunt ex voto: quandoquidem ille in Comitibus Francofordiensibus publica Imperatoris omniumque sententia damnatus dimotusque sacra sede est: hic quoque, quae voluit, corsequi non potuit, quod iniquissima eius postulata decreto Imperii abrogarentur. Idem Chron.p.134. In Chronico Monachi Bozaviensis reperitur, censura Ecclesiastica Pontificis notatum obuisse, ad A. 1374. Sed Imperio excidisse, nusquam est legere. Tametsi enim post Fridericum Austriam quorundam sententia eligeretur Carolus IV. tamen hic, vivo Ludovico, efficere non potuit, ut publico omnium suffragio rempublicam capesseret, donec ab excessu Ludovici IV. (vulgo V.) reconciliatisque aemulis, et imprimis fatali morbo Guntheri Szwartzenburgii, Carolo acgre tandem daretur succedendi legitimus honor. T. VII. H. A. in Carolo IV. De Ludovico nostro conf. Io. Aventinus, Martinus Crusius, ille in Boi. hic Svec. Annal. addantur H. Muntius, Io. Cuspinianus, Cassp. He dio, et tales alii.

***** Caroli IV. vita ab ipsomet Carolo IV. descripta, et a Reimero Reinuccio edita Helmstadii A. 1585. Olim congesti sunt Bavari, Carolum IV. iniquiori in se animo fuisse, et praeter meritum electoratu cxiuisse, acquievisse tamen tanisper, dum eadem suprema potestas, quae ademitisset, postliminio electorale decus reddidisset. Vid. Tubus Galilaeanus Fabii Hercyniani A. 1625. vulgatus: imprimis hanc causam egit Christophorus Gerboldus, Io. Paulus VVindeck, quo vel maxime spectat decretum Rudolphi I. Regis Romanorum, ad A. 1275. conf. Wohlgegründete Wiederlegung! Ingolstadii A. 1615. Longe aliter Palatini asserunt, Electoratum atque Vicariatum non ratione Ducatus Bavariae, sed ratione Palatinus deberi: quod graviter, quia eum solertin, descendit Marquardus Freberus:

V. A. B. tit. 5. conf. Richtung des Chur-Pfalz, Vicariats, Handelbergae A. 1615. ubi et inserta sunt diplomata attinentia in iperterriti, quatenus ad respicit ditiones Rhenanas, Svecicas et Frenicas. In ditionibus aliisque hodie lis desistit. Instr. Pac. Ornabrug. art. 3. 4. 5. et primo: quantum ad Vicariatum, in possessione habentus est Bavarus, Palatinus solennium contra asserti obstinationem formulas tuendae iuris causa, cuius possessione non intercipi ad hoc usque tempus videt: ego me nil interpono, nec tam inficior, facile hoc quantum negotium est, intelligi posse ab historiae Germanicae diplomatumque pragmaticorum gnaris. Cetero quod in imperium Caroli IV. magistrum paratum fuit, ac Henrici VI. magis tamen plenum fuit, quam Maximilianum et Carolum V. illud ostendere est ex comparatione rescripti Henrici VI. imp. quo san. ut omnem argentifodinam pertinere ad iuram imperii, et inter regalia Imperatoris computati: Chron. Mindens. p. 746. et publicae Imperii legis, quae A. B. dicitur, tit. 9. ubi argentifodinarum ius Electoribus, quorum Senatus aetvo Henrici VI. incognitus erat, concessum est, ac hodie ex territorii potestate apud omnes assecuratur. Tum vero pleneque mandata eius modeste pariter a: perbenigne scripta extant in hunc modum: requirimus et hortamur attente universos et singulos principes: vid. privilegium civitati Hamburgensi datum, quod obtinuit in deductione Hamburgens. p. 135. Nec multo aliter in Mindens. A. 1377. Volumus, hortamur, et requirimus Episcopos. Ne alia nunc indicia attingam. Hoc liquet, opinor, ex stylo exarandi literas pragmaticas, et concinnandi tabulas publicorum mandatorum, quae fere sevensius aliquid sonabant ad Maximilianum usque I. sitque inter exempla huius Comitiarum, quorum libere indicendorum facultatem Imperatores olim, et tandem post Carolum IV. usu probavit Fridericus III. vid. Reformat. Frider. III. de Ann. 1442. prin. ip. ubi vocabulum plenioris auctoritatis sub nozione iubendi expressum est: Darumb insonderheit her zu uns kommen/ gebotten/ und geheissen haben: Multo sane magis comiter habuit, blande usque approbavit Maximilianus I. V. R. I. 1512. Uns mit des H. Reichs Ständen/ und sie mit Uns/ nach folgende Artikel und Meinung/ als ein Christlich corpus und Versammlung legen und miteinander vereinigen/ verpfichten und vertragen: nec prorsus ablutum Caroli IV. literae huiusmodi, ex quibus nominamus concessus Ruperto Senori, quarum stylus cum stylo atque intentione A. B. tit. 3. et 12. congruit, et tempore in super respondet, nisi quod illarum scripturam auctoritatem habeat ex Lingua Teutonica, huius vero in Teutonica lingua tantum sit exemplum. Ego nunc pro certo habeam,

am, potestatem Imperatoris non modo Caroli IV. actate temperatam, sed etiam Maximiliani I. aera diminuatam fuisse, nempe ab eo tempore, quo Ordines revera in partem summae potestatis venerunt: neque eo probrum Imperatori ingruitur, sed ingenium exprimitur Republicae Germanicae status mixti.

X. Postquam in Carolo IV. * vulnera Germaniae, coiverant, paulo melior paulatim forma huius corporis fuit, praecipue decus addiderunt Rupertus ** Palatinus atque Sigismundus, *** et post obductas Venceslai cicatrices, **** instauraverunt honorem augustae sedis, et quicquid ab eius cultu recesserat hactenus, auspiciatissimo exemplo emendarunt; sed unum adhuc erat Reipublicae nostrae gravissimum, quod ad Fridericum III. ***** usque barbaries et procerum fere animos, et Germaniae tribunalia obsideret, donec imperante Maximiliano I. ***** plurimum mutaretur ex prisco more, et Principes a nimis belli studiis magis magisque revocarentur ad artes togae.

* Hic temporum partienda intervalla sunt, ac verum idemque iura nobilitatum Caroli IV. Imperium signandum 1. ob decretum Spirense, quo A. 1346. dicta sententia est, Carolum IV. per nefas et periculum Imperio esse indignum: 2. ob Guntheri Schwartzburgii praepollentem electionem, et publicum per d. Altonis edictum contra eos, qui obsequium denegarent, promulgatum A. 1349. Itaque initium legitimi Carolini Imperii repeto ab A. 1350. fallunt, qui priora retro tempora respuentes, Carolum IV. Imperatorem ante imperatoriam venerationem vocant.

** Eius reperitur edictum de pace publica per Imperium ordinanda, sermone vernaculo Sandfriede appellatum, quod tamen non memini vidisse apud novitios scriptores, nec ipsum Goldastum: reliquae eius constitutiones passim indicantur; illa vero nunquam conspicitur, qua irrita fecisse dicitur omnia privilegia Venceslai, tametsi pro certo habeam, voluisse repetere amissa, et rescindere antecessorum profusas donationes, ac reducere ad plenum obsequium Italos, ut argumento est bellum in Italia gestum, quo rebelles Italiae civitates, et Galeacium, qui Caroli IV. auspicio plus iusto creverat, in ordinem reduceret. Huld. Mutius Chron. lib. 26. Chr. Cario-Peucerian. in Rupert. Tom. VII. Hist. Aug. in cod. Paulus Iovius in

Vice-Comit. Mediolan. Reverta tamen non rescidit; tantumque abest, ut publica constitutione resciderit, ut quoque per adversam belli fortunam rescindere non potuerit. Conf. praeter Baptist. Platinam, Baptistam Egnatium et Matth. Palmerium, Ioannes Aventinus lib. 9. Annal. Boi. et Aut. all. loc. Non tamen id facit, ut iuribus Imperii quicquam detrahatur, eo quod Imperatores nec soli, nec pleni Reipublicae Germanicae Domini sint, nec deminuerit adeo quid eius per se et separatim possint, et si maxime sortasse deminuerint aliquando, aut forte deminuant in posterum, id neque pro valido habeatur, nec teneat ipsorum successores. Scriptor Chronici, quod in Friderico III. definit, censet, Bonifacium IX coronavisse Rupertum: sed id non comprobavit eventus, quamvis non negem, eo animo fuisse Pontificem, ut constat ex bulla eius, quam affert Goldastus T. 1. Constit. Imp. ad A. 1401. Neque id fugit proletarios scriptores, neque ipsum Michaelen Sachs Rñsf. Chron. in Rupert. Aorab. Hosmannium in eod. Alioqui celebratur valde Rupertus ob iustitiam, parum ob bellorum successus, ut patet idem de ipso pronunciam, quod olim Romani de Severo Alexandro: bonus Reipublicae et acuminosus fuit. Vid. Aurel. Victor, et Aelius Lampridius in Severo. Propterea Ioachimus Curaeus Chron. Siles. p. 88. hoc gloriae eius detrahit, quod potentia caruisset. Sunt vero, qui redarguant nimiam eius in civitates Imperii benignitatem, quam contra alii praedicant valde, et cum ob harum merita erga Imperatorem, tum ob imperii utilitatem recte declaratam censent: inter quos merito suo primas partes tenet Iurisconsultissimus Daniel Haiderus, egregio, quod de imperialibus praefectis (Reichs-Börgten,) edidit, opere, unde plurima, cum in hoc argumento versaretur, collegit Philippus Andreas Burgoldensis. Nempe ille ipse Imperator plenae omnium Urbium Imperialium Iurisdictionis, ac potestatis in solidum et exquisitae territorii nomine competentis initium fecit, summotis, qui antea Caesarum viceprexerant, praefectis.

*** Imperator inter eos, qui successionem Austriorum interrumpant, postremus, et Princeps, si togae negotii spectes, consilio et prudentia maximus, sin bellum, non perinde felix, et sive cum intestino, sive cum externo hoste luctatus, ac Hussitarum Taboritarumque et Turcarum bello implicatus. Ad motus Hussiticos optarimus ex Hussitis scriptorem, sed quum eorum nullos habeamus, necesse est aliorum fides ac quiescimus: eo pertinent Ioannes Dubravius, Venceslaus Hagecius, Io. Cochlaeus, sed qui nimis saepe student partibus, tum Zacharius Theobaldus,

*du, apud quem extant pleraeqve epistolae Sigismundi ad Bohemos scrip-
 tae, quibus hereditarium in Bohemiam ius asserit, contra, quae patris
 eius Carolus IV. in A. B. tit. 7. quod evidentissimum est, si comparetur li-
 terae Transi binenses A. 1421. ad Bohemiae Ordines exaratae. De bello,
 quod a Turcis constitutum est, post Ungaricos scriptores, quorum plerosque
 in dissertat. de Ungar. §. 11. nominavimus, pulchre commemoravit Io. Cuspi-
 nianus. Sed hic res postulat, uti diplomatum, quorum copiam non fecit
 Goldastus, meminere; ea vero Ordines singulos concernunt, aliud Se-
 ptemviratum Saxoniae, aliud Duces Lunenburgenses, reliqua civitates Im-
 periales Aquigranensem et Colonensem: illud allegat P. Albinus tit. 16.
 Metsnisch. Chron. hodieque ea forma, qua tunc editum a Sigismundo est,
 in tabulario Saxonico asservatum: istud extat in deductione A. 1620. Cel-
 lis emissis: horum alterum reperitur apud Io. Is. Pontanum Hist. Gelric. lib.
 IX. p. 453. alterum Coloniae custoditur sub aurea bulla: sunt et mihi ple-
 raque manuscripta, necdum, quod sciam, prelo expressa, de quibus alias.
 Reliquae eius constitutiones, ut Bulla Sigismundi, item decreta rescriptaque
 varia, et ut dicuntur, concordata et compactata, edita sunt a Goldasto.
 Ego alioqui de Sigismundo hic observatum velim, eum primo accurate di-
 stinxisse tempus Imperatoriae electionis, et Imperatoriae inaugurationis:
 deinde reputasse secum diligenter, per quos crevisset: tum maiorem di-
 gnitatis Principum, quam civitatum rationem habuisse: postremo Helvetios
 habuisse comites, et auxisse privilegia, odio forte tunc atque aemulatione
 Austriorum: Io. Henr. Suiç. Chron. Helvet. ad A. 1415. Id saltem laudi
 defuit, quod A. 1414. datam Husso fidem, quam Stephanus Puzestius, Praesul
 Vratislaviensis manu sua Spirae Nemctum obsignaverat, non servasset,
 quippe viduus Pontificis purpuratorumque, qui Constantiae ad generale Con-
 ciliium convenerant, importunissimis postulatis. Sed purgare id nuper stu-
 dit Laurentius a Dript, operamque ac studium frustra ad excusandum
 Sigismundum impendit, fidem publicam contra omnem fidei rationem reli-
 gionemque interpretatus: vid. eius Antidecalog. Theolog. Polit. art. 5. p.
 215. 216. 217. De cetero affirmat Rolevinck, adco religiosum fuisse, ut me-
 ritus fuerit, qui referretur inter Divos.*

* * * * * *Is memoriam sui Germanis Bohemisque maxime acerbam
 effecit, ventri semper obediens, et virtutis legumque omnium negligens, us-
 que eo, ut scribat Rolevincius, paternam Caroli IV. probatam velut
 recedentem ab ipso transiisse in fratrem eius Sigismundum: fase. temp.
 p. 86. Monachus Nussensis unum alterumque memoratu dignum de eo*

profert ex Emundo, cuius historiam integram desideramus. Acneas Sylvius Friderico III. aequalis patri longe abfimilem, et vini, quam regni curiosiorem fuisse, comprobavit. Paulus Langius ob segnitiam et lasciviam ab electoribus depositum, et quia tam turpiter se gesserat, non coronatum testatur, quo respicit eius depravatissimam vitam, et coronationem, quatenus electi Imperatoris notam praefert: insignis enim, quod regi Germanici rationi imponi debet, Aquigrani tulisse, certum est. Vid. ex Emundo M. Chron. Belg. ad A. 1372. Vi, qui in eo desinit, Albertus Argentinensis parum exquisitè scribat ad A. 1378. dum ipsum seorsim et àveu πποδνκνς Imperatorem vocat. Cur vero idem, et iure, an secus, ab Imperio deiectus sit, cum insituto congruit, ut paulo examinemus. Et I. extra omnem dubitationem est, sententiam ex auctoritate contra Venceslaum, quatenus electum Imperatorem, Latam esse, quam referunt Melchior Goldastus T. I. const. Imp. ad A. 1400. et Christianus Vrjufius Germ. hist. part. als. in sine ex Chron. Ia. Kongelsbovii. II. Causas adiuti Imperii non est, quod ex longinquo petamus, quum legendi copia sit apud praedictos scriptores: summa vero eorum hic redeat, quod Venceslaus iura Imperii imminuisset, quod publicae securitatis conservandae curam omisisset, quod praedationes et latrocinia permisisset, quod iustitiam non curavisset, quod contemptum sacri Ordinis induxisset, quod saevitiae in innocentes, ac publicae privataeque improbitati laxavisset fraenos. III. Nec dubium est, Venceslaum multa crudeliter et iniuste fecisse, et opes ac iura quaedam Caesaris patrimonii dempsisse: an vero animum opprimendae Reipublicae et convellendarum omnium Imperii legum habuerit, et una habuerit animum tyranni proprie dicti, nondum pro vero quicquam affirmavit. IV. Quod ad imminutum Imperii patrimonium spectat, repone saltem poterat antecessorum exemplum, salvo nihilominus Ordinum iure ad repetendum, quod sine ipsorum consensu imminuisset ipse, aut quomodo abalienasset. V. Quod de contemptu sacri Ordinis obvertitur, factis in aperto est, exaggerari nimis, quod, quia Joannem Hussum tam enixe foverat, variae confusiones in sacrorum officia irrepserunt: ex quo res ferebat exosus, et sacri Ordinis contemptor habebatur. Sed qui rem recte aestimant, dicent forte, una illa re bonum fuisse, et certe Sigismundo fratre meliorem, ut qui fidem Hussu datam fregisset; aut demum hanc causam non fuisse sufficientem, propter quam Venceslaus numeraretur in contemptoribus sacrorum, si forte alioqui non nimis religiose sacra habuit. VI. Tum vero praeiis Emundus horum temporum scriptor, et ex eo

Monachus Nuss. M. Cbr. Belg. p. 328. Imperio privatam fuisse 1. non vocatum: 2. non convictum: 3. sine causae cognitione. VII. Vt forent haud dubie, qui colligerent, rem tam arduam necdum satis in morum legumque via expeditam esse: hoc magis, quod nullum ius fasque tale quid sinat, non innaturae, ex quo semel positus est imperiorum ordo, et imperandi quae situm ius: nec 2. gentium, propter gentes in pace retinendas, vindandasque foedis-
simas rebelliones: Princeps enim, si maxime electionis titulo electus, non aequae ac medicus assumi et dimitti potest: nec 4. civili, quandoquidem id omne a consociationis civilis indole plane abhorret, contrariumque tot Quiritium legibus sancitur: neque 6. divino, quod sicut obsequium sancit, ita prohibet motus. 7. Sed quia id sub conditione sancit, praeter divini cultus, et pari interpretationis iure, pactorum conventorum, exequi usum potest, ut hi, qui aliquid contra pacta extorquere volunt, resistatur, si ii, per quos resistitur, eo loco sint, ut ius resistendi habeant, quod vel maxime eorum statu habent, qui non sunt meri magistratus. Mulum vero abest, ut ab eo, quod defensionis causa ius concessum est, ad everfionem trahi debeat, aut omnium, quae superioribus pactis quae consecutus fuerat, iurium privationem. Sed neque 8. id convenire potest Imperii iuri, quod caput et membra sanctissima obligatione innectit invicem ac devincit. Facta, si quae memorantur, contraria, non possunt coalescere in ius, nec dissolvere hunc nexum, cuiusmodi sunt, quae desumuntur ab exemplis Caroli Crassi et Adolphi Nassovii: nam de illo Henrici IV. Imp. iam supra sententiam diximus. 9. Qui hic in medium afferunt Iodoci Moravi, qui paulo ante Sigismundum electus est, constitutionem, fere obliviscuntur suimat ipsorum, et adeo nihil reperiunt in rem suam, ut quoque tandem ipsos signum suppedeat, quod ipsi Goldasto accidisse, compertum habemus. 10. Illud hic postremo controversum est, utrum post emissam exauctorationis Venetiae formulam rescipia eius, et impertita Privilegia velut iure facta valeant? Consideranter negabo, nec tamen approbabo exauctorationem, quae iure factam: id saltem affirmabo, post latam exauctorationis sententiam nil, quod Imperii esset, dari ab eo donarive potuisse, quum, quicquid Imperii respectu dat donarive Imperator, non suo tantum, sed et Imperii nomine, dare donarive intelligatur. Quod ipse consistet saepe his verbis: a nobis et Imperio feudalia dependent: et praeter ipsum consistentur Principes, et confirmant pacta Principum ipsi ουχόρδοον, quae semper una ipsum, et Imperium Romanum respiciunt ex aequo. Atqui

Imperium publice testabatur saltem hac formula, se nolle id pro dato donatore haberi, quod daret donareique ipse exauctoratus. Alio abeunt, ut dicant, promulgata privationis Imperii formula, Venceslaus ut matiae fidei possessorem, nullius rei iurisque, quod Imperii esset, abalienandi potestatem habuisse. Alioqui in diplomatis, quae iure sustinentur, fere utitur verbis, gratiose infeudandi, gratiose transmittendi, gratiosius dignandi, ut mihi talia suppetunt. Titulo utitur Romanorum Regis semper augusti, et Bohemiae Regis. Impensè errant quidam ex Belgis, qui proferunt aliqua cum elogio Imperatoris simpliciter: quoniam et mea sententia illi, qui hunc consignantur: Venceslaus Dei gratia Romanorum et Bohemiae Rex semper augustus, nisi forsitan scribae vitium accusemus. Semper augustus enim a Sec. XII. scribi coeptum est, tantum ratione Imperatoriae, aut regalis potestatis Romanorum. Ne dicam, augusti titulum nativa sua indole ac modo scribendi pragmatico repugnare iuri beneficiario Bohemiae Regis.

* Io. VVolf-
Textor de R.
Sp. 29. per-
ram Focal-
berti II. fra-
trem: Nam
sive Albertus
II. in serie du-
cum sive in se-
rie Imperato-
rum respecta-
tur, tamen ut-
roque modo
erratur.

**** Si genus aestimo, Ernesti ferrei filius, Alberti II. Imp. in quo augusta dignitas ad Austrios rediit, sobrinus, * Rudolphi I. qui et Rufus dicitur, abn. pos. fuit: sin tempora, quibus Imperio praefuit, difficilima ac plane exulcerata memorantur. Occupavit Orientis imperium Turca: Occident, in quo motus irrisit: Gracorum preces perferbantur, velut alieni periculi securus, discordisqve antiqui et ferendae opis oblitus, sive socordia marcabat, sive discordia consumebatur. Consuluit tamen in publicum Fridericus III. sed maiori animo, quam successu propter adulta quaedam vitia, quae tam altis radicibus huiusqve egerant, ut circumscribi quoadentenus, tolli funditus et Republica non possent. Hoc paëlo ordinavit privati belli rationes, argumento dissidationum, in Republica per se quidem iniustarum, sed ob rude illorum temporum forum, iam a Carolo IV. permissarum, quas abrogari prorsus oportuit, nisi refracnari utcumque satis visum fuisset pro captu militaris aevi. Conf. A. B. tit. 17. et Reformatio Friderici III. de A. 1442. instituta utriusque comparatione cum sanctionibus auspicio Maximilian I. factis, ut R. I. de A. 1495. et R. I. de A. 1500. Ceteroquin Friderici mandata, quae quidem ego viderim, plurimum severa sunt, et significantiore mandandi notione expressa, Latina aeqve ac Germanica, quae extant saepe in literis Privi egnorum, item ad Ducem Helveticum Arnoldum, ad Lubeeenses, et comp. ur. et alios Imperu Ordines. In plerisque Germanicis exprimitur indignationis poena solo ipsius nomine, bey Vermeidung unser sehteren
Wn.

Wagnade: in Latinis et ipsius et Imperii nomine denotatur, ut rescripto ad Neomagenses de A. 1442. Verbis autem notionem patrimonii habentibus abstinet, cum agitur de iure beneficiariorum inaugurationum, quoniam scribit, *Wiser und des Reichs Eigenthumb/ A. 1438.* Regem Bobemiae honoratori, quam antecessores, titulo dignatur: qui enim in aurea Bulla, et ante eam illustris dicebatur: nunc Serenissimus cognominatur, ut documento est confirmatio Privilegiorum Regis Bobemiae Georgii de Anno 1359. Austriae Duces in maius fastigium exiit, et a morte Alberti VI. fratris firmiori vestigio innixus, titulum ARCHIDUCIS sumpsit, prioribus seculis eo caractere, qui hodie Austrii gentilitius est, ignotum: quamquam inveniantur, qui secuti Ioannem Cuspinianum in Austria a tertio decimo seculo reperant. Ego insignioris Austriorum dignationis initia discerno ab usu tituli perpetui, et sub ratione beneficiarii characteris considerati, atque ob argumentum singularis prerogativae in certam familiam ascessit: illa libens refero ad XIII. seculum, hunc auspicio a Friderico III. aevo. Neque enim nunc moror eam significationem, qua sive potentiam, sive magnitudinem saltem eximiam quadam loquendi figura denotat, ut apud Monachum Nussensem M. Chron. Belg. pag. 97. quae ratione Brabantiae, quae olim coniuncta erat, Archiducatum nuncupat, id est, amplum opulentumque Ducatum, non autem sub bodierno Archiducatus caractere sumpsum. Haud secus, atque in Chron. Citiensi A. 1088. p. 779. Abbatia Hirschfeldensis appellatur Archiabbatia, id est, forte opimior, non titulo, neque honore maior, quod vel testari potest Abbatia Fuldensis, quamquam prior illa iam seculi iure donata, pari cum ceteris profanis principatibus iure censetur. Itaque hoc loco habet notionem singularis tituli, solis Habsburgo-Austrii hereditaria beneficiariaque lege concessi. Causam, propter quam concessus sit, facile rimantur, quotquot considerant, iam dudum subvertitos esse Austrios, posse sibi accidere, quod saepe aliis accidit, hoc est, transferri augustum decus, et si transferretur, ex dignitate fore tam eminentem Archiducatus prerogativam. Huc spectat diploma Caroli V. de A. 1530. d. 8. Septemb. traditum. Verum enim vero de vita imperioque Friderici III. (nisi IV. maius ob Fridericum Brunsvicensis) legantur Aeneas Sylvius, Ioannes Cuspinianus, et praeter ceteros Fredericus Naufraca Blancampianus, Episcopus olim Viennensis, scriptor non imperius, licet non discretus: demum hoc anno expectamus Io. Henrici Boecheri de Friderico III. posthumum opus, visiturum ad posteros egregii viri monumentum.

***** *Is turbidum Friderici III. statum correxit, et Ordinum lites non manu, sed iure disceptandas edixit, pacemque publicam publica lege sanxit, R. I. 1495. tit. Wie der Landfried zu halten. Quo pertinet R. I. de 1512. §. Wir sollen/ et omnes illae in universum Imperii sanctiones, quibus abrogantur bella atque *χερσποδία*, die Bevehdung und das Faustrecht: tum vero Regimentum, velut Teutonicae libertatis fulcimentum instituit, R. I. de A. 1500. ac ut perindulgens erga Ordines erat, primus initia posuit divisiae maiestatis, eo quidem consilio, ut hi referrent Imperatori gratiam, atque adiumento essent contra hostes. Praeterca ordinavit tribunal Imperii augustum, R. I. de A. 1495. Spirae Nemetum eoque mansurum, donec id Caesari Ordinibusque universis videbitur, R. I. de Anno 1530. §. Darzu meinen und wollen Wir. Tamest si non desint, qui statuant, et Republica fore, si alio transferatur, locusque illi in media Germania constituatur, quum Spira versus Galliae limites recedat, ac longinquitate adeo partim augeat proficiscentium molestias, partim cumulet litigantium expensas. Verum id alii iudicent, ut iam ante me personatus Irenicus Colleg. ad 2. part. p. 43. Privilegia concessit, et confirmavit, ex his producimus, quod spectat ius proprios homines faciendi, vulgo *Wildfang*, dictum, cuius primus auctor in diplomate Maximiliani non indicatur; et respicit tamen superiorum temporum Augustos, ac nominat concessionem ab eis factam, sed conditorem privilegii non nominat, neque nominare necessarium erat: creditur vero a Ludovico Bavaro imperitium, quum primae concessionis tabulae desiderentur, iniuria temporum, ut multa alia, deperditae. Vid. eo edita scripta *Wildfangistica* A. 1665. quibus acerrime haec causa disceptata est, usque dum A. 1667. d. 17. Febr. publica sententia arbitratorum Heilbronnae finiretur, de qua alias commentatus sum in contextu Historiae Germanicae ad A. 1665. Inter cetera Maximiliani laudatur epistola ad Paulum Lichtensteinium Baronem A. 1511. 16. Septembr. scripta: *Goldst. part. 13. Der Politischen Reichshandlungen: literarum curam approbavit literis ad Bilibaldum Pyrekhaymer* A. 1514. 20. Augusti. exaratis: quae extant apud eundem Tom. III. Imp. Const. ad A. 1514. Quae ad forum Teutonicum pertinent, exquisitissime recensuit Hermannus Conringius insigni de Origine iuris Germanici libro. Reliqua, et quae haec proxime contingunt, Caroli V. successorumque acta, peculiari dissertatione in posterum complectemur.*